

Ethnomusicological evaluations with Bruno Nettl

Bruno Nettl ile etnomüzikolojik değerlendirmeler

Seyit Yöre¹
Bruno Nettl²

Abstract

Musicology, is a discipline, based on investigation of specific problems of music with the various methods. Its research topics over time reached a multi-disciplinary dimension, and so its sub-branches have appeared. While musicology is focused on music, ethnomusicology, the first sub-branch of musicology, is focused on culture and it examines music as an element of culture. Research subjects of musicology and its sub-branches are sometimes intertwined, this situation leads to ambiguities between the methods and study subjects of the disciplines. Although some (ethno) musicologists in the international arena and in Turkey has examined on methods and evaluation of musical researches, but there is not a certain consensus on the issue. Therefore, this article is based on the semi-structured interview with Bruno Nettl, one of the first academical ethnomusicologists, for the evaluation of all these issues. So the eleven semi-structured questions on various musical culture and methods were asked Nettl, after his answers and evaluations were organized and interpreted by me with the various documents. As a result, he evaluated warily the

Özet

Müzikoloji müziğin belirli problemlerinin çeşitli yöntemlerle araştırılmasına dayanan bir bilim dalıdır. Onun araştırma konuları zaman içinde disiplinlerarası bir boyuta ulaştı ve böylece onun alt dalları ortaya çıktı. Müzikoloji doğrudan müziğe odaklı iken, onun ilk alt dalı olan etnomüzikoloji ise kültüre odaklı çalışır. Yani müziği kültürün bir ögesi olarak inceler. Müzikoloji ve alt dallarındaki araştırma konuları kimi zaman iç içe girer ki bu durum disiplinlerin çalışma konuları ve yöntemleri arasında belirsizliklere yol açmaktadır. Uluslararası alanda ve Türkiye’de bazı (etno) müzikologlar müziksel araştırmaların yöntemi ve değerlendirmesi üzerine çalışsa da bu konuda belirli bir görüş birliğine varılamamıştır. Tüm bu konuların değerlendirilmesi için, bu çalışma etnomüzikolojinin yaşayan ilk akademisyenlerinden Bruno Nettl ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeye dayanır. Nettl’a çeşitli müzik kültürü örnekleri ve yöntemler üzerine yarı yapılandırılmış on bir adet soru yöneltilerek kendisinin cevapları ve değerlendirmeleri çeşitli kaynaklarla tarafımdan düzenlendi ve yorumlandı. Sonuç olarak, bu çalışmadaki müzikolojik sorulara ilişkin değerlendirmeleri

¹ Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Dilek Sabancı Devlet Konservatuarı, Konya, Türkiye, seyityore@yahoo.com

² Em. Prof. Dr., University of Illinois at Urbana-Champaign, Department of Anthropology, USA, b-nettl@illinois.edu

musicological questions in this study within the ethnomusicological context, and it is seen that he is not interested in inter-disciplinary studies. However, Nettl emphasized that any musical culture or musical study can be investigated by various methods. All of the information, given by Nettl and me, in this article shows the difference of methods, approaches and assessments between musicology, ethnomusicology and the other sub-branches.

Keywords: Bruno Nettl, musical culture, musical research, musicology, ethnomusicology, interview.

[Extended English Abstract is end of this document](#)

1. Giriş

Müzik kültürün soyut bir ögesidir ve çeşitli amaçlarla kullanılan bir sanat olarak toplumlarda yaratılır. Onun kültürel anlamı ise toplumdan topluma değişir ve her toplum müziğin anlamını farklı olarak yorumlayabilir. Örneğin Amerikan Kararayak Yerlileri *saapup* ve *nünsbchin* dedikleri gibi her kültür müzik kelimesini kendi diline göre adlandırabilir. Ayrıca Nettl, Elektronik müzik, Rap müzik and Yerli Amerikan şarkılarını müzik olarak kabul etmeyen dinleyiciler ve bilimcilerle tanıştığını belirtmiştir. O, müzik teriminin Avrupa dillerinde bile açık olmadığını altını çizerek Almanca'daki *musik* ve *tonkunst* ile Çekce'deki *musika* ve *hudba* terimlerini örnek vererek bazı ülkelerin birden fazla müzik terimine sahip olduklarını belirtmiştir (Nettl, 2010b: 217). Nettl'in örnekleri, müziğin çeşitli toplumdaki herhangi bir müzik kültüründe nasıl algılandığını gösterir. Bu müziksel terimler veya kavramlar müziğin kendisi dışında dillerle de ilişkilidir. Bununla birlikte, Türkiye'nin müzik kültüründeki *müzik*, *mıskî* ve *küğ* kavramlarında olduğu gibi, bazı müzik terimleri müziğin türünü ve içeriğini ifade eder ve hatta bunlar ideolojik ve tarihsel bir bağlamda da kullanılır. Bu örnekler bile müziğin doğrusal olmayan (non-linear) karmaşık bir kültürel unsur olduğunu gösterir ki bu da onun süreçler içinde varoluşunun bir sonucudur. Bu bağlamda, müziğin araştırılması da farklı bakış açısı ve yöntemleri gerektirir.

Müzik üzerine bilimsel çalışmaların tarihi Antik Yunan'a dayanır. Müziğin bir bilim dalı olarak incelenmesi ise bir yüzyıldan daha fazla zamandan beri müzikoloji disiplini çerçevesindedir. Bu disiplin Avrupa sanat müziği üzerine temellenmiş Batı/Avrupa dışı müziklerin incelenmesi ise, Avrupa sanat müziği incelemesi temelinde, karşılaştırmalı bir yöntemle (comparative musicology) ya-

temkinli bir şekilde etnomüzikolojik çerçevede olan Nettl'in disiplinlerarası çalışmalara ilişkin ilgisinin olmadığı görüldü. Bununla birlikte, o herhangi bir müziksel kültürün veya müziksel çalışmanın çeşitli metodlarla yapılabileceğini vurguladı. Bu makalede, Nettl ve tarafımdan verilen tüm bilgiler müzikoloji, etnomüzikoloji ve diğer alt dallar arasındaki yöntem, yaklaşım ve yorumların farklı olduğunu gösterir.

Anahtar Kelimeler: Bruno Nettl, müzik kültürü, müziksel araştırma, müzikoloji, etnomüzikoloji, görüşme.

pılmış ve 1950'lerde Avrupa dışı müziklerin nesnel bir şekilde incelemesini temel alan etnomüzikoloji dalı ortaya çıkmıştır (Bkz. Merriam, 1977; Parncutt, 2007).

Etnomüzikoloji dışında, zamanla yeni alt dallara da ayrılan müzikolojideki belirli yöntemlerin yanında, çeşitli yaklaşımlar da birer yöneme dönüşmüş veya yöntem olarak değerlendirilmiştir. Ancak ortaya çıkan yöntem ve yaklaşımlar ülkelere göre değişiklikler göstermektedir. Özellikle etnomüzikoloji standart dışı olan müzikleri kendi kültürel çerçevesinde incelediğinden dolayı, incelenen müziğe göre yeni yöntemler ortaya çıkmak durumundadır. Bu da deneysel bir durumu, müzikoloji ve etnomüzikoloji arasındaki subjektif ayrımlar ile eski ve yeni yöntem farklılıklarını ortaya çıkarmaktadır (Bkz. Erol, 2009: 31-68; Kerman, 1986; Özer, 1997).

Başka ülkelerde de görülmekle birlikte, özellikle 'Türkiye'de müziğin sadece eğlence amaçlı ve eğitiminin ise sadece uygulamaya yönelik birşey gibi görülmesi, uluslararası kaynakların incelen(e)memesi, müzik sanatının ve müziksel konuların, bilim dışı, öznel veya ideolojik yaklaşımlarla değerlendirilmesi nedeniyle müzikoloji (ve etnomüzikoloji) disiplini yeterince anlaşılamamaktadır. Bu problemlerden ve uluslararası kaynaklardan yola çıkılıp deneysel bir etnomüzikoloğun konulara nasıl yaklaştığını görmek üzere, etnomüzikolojinin yaşayan ilk akademisyenlerinden biri olan Prof. Dr. Bruno Nettle³ yarı yapılandırılmış bir görüşme yapılmıştır. Müzikoloji/etnomüzikoloji yaklaşımlarından, net olmayan veya ideolojik bağlamda değerlendirilen bazı müziksel konulardan ve -Nettle'inkiler de dâhil- çeşitli çalışmalardan yola çıkılarak hazırlanan sorular Nettle'a e-mail aracılığıyla iletilerek kendisinin güncel cevapları alınmıştır. Bu çalışmada, Nettle'in 18 Mayıs 2011 ve 13 Ağustos 2011 tarihlerinde e-posta aracılığıyla verdiği cevaplar, kendisinin çalışmaları ve konularla ilgili diğer çalışmalarla desteklenip değerlendirilerek yorumlanmıştır. Bu bağlamda etnomüzikoloji alanında görüşme tekniğine dayalı başka çalışmalara da rastlanır (Bkz. Howard and Blacking, 1991).

2. Amaç

Seidman'a (1991: 3) göre, görüşme tekniğinin kullanılmanın temel amacı genellikle bir hipotezi test etmek değil; bunun aksine diğer insanların deneyimlerini ve bu deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını anlamaya çalışmaktır. Bu nedenle odaklanılan nokta diğer insanların öyküleri, betimlemeleri ve düşünceleridir (Akt. Türnüklü, 2000: 544). Bu çalışmanın amacı da, etnomüzikolojinin yaşayan ilk akademisyenlerinden Bruno Nettle'in deneyimleri çerçevesinde konulara olan yaklaşımının ve

³ Bruno Nettle, 1930'da Çekoslovakya'da doğdu ve babası bir müzikolog olan Paul Nettle'dir. 1939'da Amerika'ya göç ettiler. Indiana University müzik bölümünde lisans (A.B., 1950), müzikoloji bölümünde yüksek lisans (M.A., 1951) ve doktora (Ph.D., 1953) yaptı. Michigan University'de kütüphane bilimi üzerine bir yüksek lisans (M.A.L.S., 1960) daha yaptı. 1953'te Wayne State University'de başladığı akademisyenlik yaşamına, 1964'ten 1992'de emekli olana kadar University of Illinois at Urbana-Champaign'da devam etti. Halen aynı üniversitede emekli öğretim üyesi olarak eğitim ve 1950'lerde başladığı etnomüzikoloji çalışmalarına devam etmektedir (Bruno Nettle, "Curriculum Vitae", 2008'dan alınmıştır).

konuları nasıl anlamlandırıldığının ortaya çıkarılması ve etnomüzikoloji ilgililerine didaktik olarak örnek oluşturmasıdır.

3. Yöntem

Görüşme, sosyal bilim araştırmalarında en sık kullanılan tekniklerden biridir. Bunun nedeni görüşme yönteminin bireylerle ilgili tutum, duygu, düşünce ve inançlarına ait bilgileri elde etmede etkili bir yöntem olmasıdır. Stewart ve Cash'e (1985: 7) göre görüşme, "önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlanma tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci"dir (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011: 119). Karasar'a (2005: 165-166) göre görüşme (interview, mülakat), sözlü iletişim yoluyla veri toplama (soruşturma) tekniğidir. Görüşme, çoğunlukla yüz yüze yapılmakta ise de, telefon ve televizyonlu telefon gibi anında ses ve resim iletilicileriyle de olabilir. Ayrıca Görüşmenin çeşitli türleri vardır. Bunlardan biri olan ve bu çalışmada uygulanan 'yarı yapılandırılmış görüşme tekniği'nde araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren bir görüşme protokolü hazırlar. Bununla birlikte, araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir (Türnüklü, 2000: 547). Bu tekniğin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık, görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2004: 283). Bu çalışmada bire bir görüşme olduğundan dolayı, yarı yapılandırılmış olarak hazırlanan on bir adet soru Bruno Nettle'a e-mail aracılığıyla iletilmiş, kendisi de aynı yöntemle sorulara cevap vermiştir. Ayrıca soruların hazırlanması ve cevapların yorumlanmasına destek olması bakımından kaynak tarama tekniği de kullanılmıştır (Karasar, 2005: 183).

4. Bruno Nettle İle Görüşme ve Değerlendirmeler

Bu bölümde, makalenin ana eksenini çerçevesinde Nettle'a sorulan müzikolojik ve etnomüzikolojik sorular ile onun cevapları, cevapların değerlendirilerek yorumlanması bulunmaktadır:

Nettle ile değerlendirilen ilk konu, geleneksel bir bağlamda etnomüzikolojinin Avrupa sanat müziği ve popüler müzik dışındaki, yani belirli standartlar dışındaki diğer müzikleri incelediğidir (Erol, 2009: 164). Bu bağlamda Nettle'a sorulan birinci soru; Biliyoruz ki etnomüzikoloji genellikle Avrupa/Batı sanat müziğini ve popüler müziği yeterince araştırmıyor. Sanırım bu müziklerin belirli standartlarının olmasından dolayı, etnomüzikoloji de standart dışı müzikleri araştırmayı tercih ediyor. Bunlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

"Şimdi etnomüzikoloji dediğimiz unutulmamalı, aslında o açıkça Batılı olmayan ve halk geleneklerine ayrılmış bir alan olarak başladı. 'Karşılaştırmalı müzikoloji' (comparative musicology) olarak söylendi fakat, 'karşı-

laştırma', 'çokkültürlü' (multi-cultural) anlamında bir kelimeydi, yani karşılaştırmalar yapmaya zaman harcamak değildi. Yavaş yavaş bir antropoloji yaklaşımının daha fazla ağırlığı içinde yeniden değişti (ve adı da değişti) ve son zamanlarda [etnomüzikoloji] bir çerçevede içindedir. Aslında etnomüzikologlar, Batı sanat müziği ve popüler müzik üzerine bazı çalışmalar yaptı. Şimdiye kadar, eğer etnomüzikoloji dergilerine bir bakarsanız, literatürün çoğu gerçekte popüler müzik hakkındadır ve Batı sanat müziği çalışmaları da vardır (Sadece atfedeceğim, benim kitabım Heartland Excursions: Ethnomusicological Reflections on Schools of Music (1995) ve Henry Kingsbury'nin Music, Talent, and Performance (1988), ve Kay Shelemay'in Boston'daki erken müzik kültürü çalışmaları⁴, ayrıca Christopher Small⁵ ve diğerlerinin çalışmaları). Ben onunla [etnomüzikolojiyle] bir şey yapmanın standartlar konusuyula ilgili olduğunu sanmıyorum. Ama unutmayın, ayrıca, etnomüzikolojinin eski tanımlarından biri, kültürel yabancılar tarafından müzik çalışması yapılmasıdır. Kültür birimlerinin büyüklüğünü içeren çalışılması gerekli başka nedenler de var. Fakat genellikle konuşulan, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'deki etnomüzikologların sonunda, Batı sanat müziği çalışmasını kendi görevlerinden biri olarak kabul ettikleridir.”

Nettl, etnomüzikolojinin bir süreç içinde diğer müzik kültürleriyle birlikte hem Avrupa sanat müziğini hem de popüler müziği incelediğini bazı kaynaklar da sunarak belirtmiştir. Fakat Shelemay (2001) da araştırmasında Batılı (Western) ve Batılı olmayan (non-Western) müzik kavramlarını tartışarak, Boston şehrindeki müzik kültürü araştırmasını 'erken müzik' terimi altında yapmıştır. Çünkü yine O'nun da belirttiği gibi bazı müzikler ne Batı ne de Batı dışı olarak adlandırılabilir. Alışılmamış müzikler antropolojide 'diğer' olarak adlandırılmaktadır (Shelemay, 2001). Avrupa sanat müziğini inceliyormuş gibi görünen *Ethnomusicology and Modern Music History* adlı bir başka çalışma ise, adından anlaşıldığı gibi Avrupa sanat müziği veya çağdaş müziği değil, sadece birçok etnomüzikolog tarafından incelenen geleneksel müziklerin modernleşmesini içerir (Blum, Bohlman and Neuman, 1993). Bununla birlikte, etnomüzikolojinin ortaya çıkış nedeni ve çoğunlukla incelediği konular ve bu konudaki kaynaklar ise Avrupa dışı müziklerdir. Müzikoloji ve etnomüzikolojinin popüler müziği kendi çalışma alanları olarak değil, sosyolojinin bir alanı olarak görmesinden dolayı, popüler müzik disiplinlerarası yöntemleri tercih edenler tarafından daha çok *kültürel çalışmalar* (cultural studies) alanı çerçevesinde incelenmektedir (Bkz. Erol, 2002; Frith, 2004).

Yine yukarıdaki konuya bağlı olarak müzikoloji'nin Avrupa sanat müziği'ni sadece analitik ve tarihsel olarak incelediği, ancak kültürel olarak incelemeyeceği ve bununla birlikte popüler müziği de incelemeyeceği görüşleri vardır. Bu bağlamda, bu konuların ilk olarak sosyolog ve felsefeci Theodor Adorno tarafından incelendiği, edebiyat eleştirmeni ve Oryantalizm kuramcısı Edward Said'in de Adorno'yu örnek alarak, Avrupa sanat müziği'ni edebiyat eleştirisi içerisinde kültürel olarak ince-

⁴ Bkz. Shelemay, 2001.

⁵ Bkz. Small, 1998.

diği görülür. Bir müzikolog olmadığını söyleyen Said, müzikoloji alanındaki sosyal ve kültürel inceleme eksikliğini kibarca eleştirerek aslında bir yeni paradigma önerir:

“Müzik ya da müzik hakkında yazmak ile genel yorumlama teorisi arasında daima sağlıklı bir alışveriş olagelmıştır [...]. Bu gruptaki mükemmel müzikoloji araştırmacılarından pek azı müzik hakkında [...] yazıyor [...]. Burada anlatmaya çalıştığım, müziği tabiri caizse toplumsal ve kültürel bir ortamda gerçekleşen bir etkinlik olarak bir yere koyduğumuzda, müzik araştırmalarının [...] daha fazla ilginç olabileceğidir [...]. Theodor Adorno, klasik Batı müziği hakkındaki bu büyük meselelere el atmış son düşünür olabilir” (Said, 2006: xiv-xvi).

Said’in bu açıklamalarından yola çıkılarak Nettle’a sorulan ikinci soru, Edward Said geleneksel müzikolojinin Avrupa sanat müziğini sadece analitik olarak incelediğini, sosyal ve kültürel olarak incelemediğini söyleyerek eleştirir. Bununla birlikte, Adorno ve kültürel çalışmaların konuyu müzikologların yerine değerlendirmesi sonucu ‘yeni müzikoloji’ (new musicology)⁶ alanı ortaya çıkmıştır. Bunlar hakkında ne söylersiniz?

Said’in bu düşüncesine karşı eleştiri yapan Nettle’in görüşleri şöyledir:

“Edward Said’in müzikoloji literatürünü ve tarihini yeterince bildiğine emin değilim. Erken müzik tarihçileri (babam Paul Nettle, tesadüfen onlardan biriydi) kültürel bağlamda çok fazla ilgilendiler. Atfedeyim Arnold Schering’in⁸ konser uygulamaları, eğitim kurumları, patronaj, vd. kapsayan 17. Yüzyıl Leipzig müzik tarihi, bir etnografya gibi okunur. 1960 civarındaki dönemde, birçok Amerikalı müzik tarihçisi, sadece el yazması çalışmaları ve analizle [müzikolojiye] dâhil oldu, fakat onların hiç biri metin üzerine kültürel ilgi göstermedi. Sözde ‘yeni’ müzikoloji [new musicology] yeni değildir, fakat benim tabminim, [müziğin] belirli sosyal teoriler çerçevesinde yorumlanmasını vurgular, yenilik iddia edemez.”

Nettle’in, babası Paul Nettle’inkiler de dâhil, örneklediği çalışmalar, yine Said’in eleştirdiği gibi müziksel çerçeveden çıkamamış, başka disiplinlerle ilişkilendirilmemiş araştırmalardır ve 20. Yüzyılın başlarındadır. Piyanist ve orkestra şefi Daniel Barenboim’le de yakın dostluk içinde çalışmaları olan Said’in söylemek istediği ise, Avrupa sanat müziği müzikolojisinin disiplinlerarası bir çerçevede yapılmadığı, kendi kalıpları içinde kaldığı ve disiplinlerarası araştırmaların yeterince öne çıkmadığıdır:

“Rose Subotnik, Carolyn Abbate, Jeffrey Kahlberg, Susan McClary gibi [...] daha genç kuşaktan müzik araştırmacıları, müzikal doğruluk veya bilimsellikten hiçbir ödün vermeden, yapı sö-

⁶ New Musicology, Theodor Adorno, Walter Benjamin ve Fransız yapısalcularının eleştirel görüşleri çerçevesinde kültürel çalışma, analiz, müzik eleştirisi, feminizm, cinsiyet çalışmaları üzerine odaklanır. Daha çok eleştirel bir müzikoloji yaklaşımı veya metodu olarak görülür (Subotnik, 2002: 234-254).

⁷ Kendi döneminde alanında tanınan Paul Nettle’in (1889-1972) *Goethe and Mozart, Mozart and Masonry ve Schubert's Czech Predecessors* gibi doğrudan müzikoloji alanı içerisinde birçok çalışması vardır.

⁸ Alman müzikolog Arnold Schering (1877-1941), yaşamı içerisinde Barok dönemden Romantik döneme kadar birçok çalışma yapmış, günümüzde yeterince ulaşılamasa bile, bunların çoğu kitap olarak yayınlanmıştır. Nettle’in bahsettiği çalışma ise, Schering’in *Johann Sebastian Bachs Leipziger Kirchenmusik* (Breitkopf&Härtel in Leipzig, 1936) adlı kitabıdır (Bkz. Schering, 2009).

kümü, kültürel tarih, anlatıbilimi ve feminist teorinin sunduğu katkılardan alabildiğine yararlanıyorlar. Fakat tüm parlaklığına karşı onların çalışmaları [...] müzikolojide bir yerleri varsa bile çok marjinal bir konum işgal ediyorlar. [...] Ama temelde profesyonel müzikoloji [...] kimi zaman herşeyi olduğu gibi tutmayı, yeni ve yabancı fikirleri kabul etmemeyi, sınırları ve duvarları korumayı gerektiren, şirket ya da lonca tarzı konsensüsünü sürdürüyor” (Said, 2006: xv-xvi).

Buradaki yaklaşım farklılığında, Nettle müzik araştırmasını bir tek disiplin çerçevesinde sınırlarken -ki bu daha sonraki yaklaşımlarında da görülecektir-, Said ise müzikte disiplinlerarası araştırmayı önermektedir. Aslında her iki yaklaşımda hem müzik hem de diğer bilim dallarında günümüzde uygulanmaktadır. Ancak disiplinlerarası araştırmaların gitgide daha önemli olduğu ve öne çıktığı da görülmektedir.

Nettle ile değerlendirilen üçüncü konu, müzikoloji ve etnomüzikolojide bir sorun olan yöntem ilişkindir. Bu bağlamda, Türkiye’de de dâhil bazı etnomüzikologlara göre etnomüzikoloji sadece alan araştırmasından (fieldwork) ibarettir. Örneğin, Myers (1992: 24) müzikolojinin geçmişe yönelik inceleme yapması nedeniyle tarihsel yöntemi kullandığını, etnomüzikolojide benimsenen ana yöntemin ise katılımcı gözlem (yani alan çalışması) olduğunu söyler (Akt. Özer, 1997: 34). Bu yaklaşım doğru olmakla birlikte alan çalışmasının öğretime yönelik sorunlar ortaya çıkmaktadır ve gelişen teknoloji ile birlikte disiplinlerarası çalışma çerçevesinde etnomüzikolojiye ilişkin her tür veri alan araştırması dışında da toplanabilmektedir. Nettle’in etnomüzikolojide yöntemi içeren birçok çalışmasından yola çıkılarak kendisine sorulan üçüncü soru şöyledir:

Etnomüzikoloji sadece alan araştırması üzerine mi temellenir? Alan çalışması olmadan başka yöntemlerle de etnomüzikolojik veri toplanabilir mi? Sanırım müzik kültürel ve sosyal veri etnomüzikolojide bir kültürel çalışma olarak değerlendirilir. Bunlar hakkında ne söylersiniz?

“Eğer kültürel çalışmalar - kendisi bu alanı yeterince bilmediğini belirterek - sosyal teoriler üzerine temellenen bir disiplin türü ise, sizinle aynı fikirdeyim. Etnomüzikologlar, alan çalışmasına ek olarak kesinlikle diğer verilerden de yararlanmak zorundadır. Tarihsel kaynaklar, diğer alan çalışması yapanların topladığı gereçler vb., etnomüzikologların kullanabileceği kaynak çeşitlerinde sınır olmadığını düşünüyorum. Fakat tahmin ediyorum, bu alandaki insanlar [etnomüzikologlar] onların yaşadıkları yerlerde de bazen alan çalışması yapabilirler ve bazı çalışmalar bunun üzerine temellenebilir. Kendim diğer insanların alan araştırmasına sadece teorik (sözde post-modern çalışmalarda olduğu gibi teorik) çerçeveden bakarak araştırma yapmaya ilgili göstermiyorum.”

Üçüncü soruya bağlı sorulan dördüncü soru, “Alan çalışması deneyime dayandığı için, bunun eğitimi tamamen kuramsal mıdır?”

“Alan çalışmasının nasıl yapılacağını insanlara öğretmenin çok zor olduğunu düşünüyorum. Belirli teknikler ve prensipler sınıfta aktarılmasına rağmen, fakat her alan araştırmacısının, onun kişiliğine uygun olarak, kendi yaklaşım, yöntem ve tekniklerini kurmak zorunda olduğunu düşünüyorum.”

Nettl'in, sorulan sorulara temkinli olarak verdiği cevaplardan ortaya çıkanlar özetle, etnomüzikolojinin sadece alan çalışmasından ibaret olmadığı, alan çalışmasına ek olarak diğer bilim dallarında olduğu birçok yöntemle veri toplanabileceği ve kaynakların sınırsız kullanılabileceği, alan çalışması eğitiminin tamamının okulda öğretilmeyeceği, alanda kişisel deneyimlerin olması gerektiği şeklindedir. Bununla birlikte kendisi modern ve sadece kuramsal olan yöntemleri benimsemeyip, diğer cevaplarında da olduğu gibi, geleneksel araştırma yöntemlerini kullanıyor.

Yine alan çalışmasına bağlı beşinci soru, Teknolojinin her yere yayılmasına rağmen, halen dünyada alan araştırması yapılabilecek yeterince saf müzik kültürleri var mıdır?

Nettl bu soruya şu cevabı vermiştir:

“Teknoloji çağında müziksel kültürün çalışması ile ilgili olarak, kesinlikle etnomüzikologlar bunu yapmaya [bu şekilde araştırmaya] başladılar. Eğer teknolojiden veya kültürlerarası temastan etkilenmemiş kültürler arıyorsanız, muhtemelen hayal kırıklığı olacağını düşünüyorum. Fakat müziksel kültürü bizim bulduğumuz gibi, bir kez sağlığının bozulmuş olabileceğini düşünerek anlamak [kabul etmek] zorundayız.”

Görüldüğü gibi Nettle, teknoloji çağında etnomüzikolojik alan çalışması yapılabilecek kadar saf bir kültürün olamayacağını, araştırılacak kültürün olduğu gibi kabul edilmesi gerektiğini vurgular. Bununla birlikte Afrika ve Avusturalya’da kabile kültürü içinde belki saf müzik kültürüne rastlanabilir. Burada sadece eklemek gerekirse, Timoty Rice’in önerdiği tarihsel etnomüzikoloji, araştırılan müziksel kültürün geçmişine yönelik tarihsel araştırma yapılabileceği, böylece müziksel kültürün değişim sürecinin görülebileceği yönündedir (Bkz. Rice, 1987). Yani teknolojiden etkilendiği düşünülen bir müziksel kültür olduğu gibi araştırılarak, teknolojiden etkilenmediği düşünülen yıllardaki durumu da tarihsel olarak incelenebilir. Ancak incelenen müziksel kültürün tarihine ilişkin yazılı ve kayıtlı kaynakların olması gerekir. Ancak Nettle daha önceki çalışmasında, geçmişe yönelik etnomüzikoloji incelemesinde bile “tarihin tamamının ‘tarihte ne olduğu’ anlamında olmadığını, ‘tarihin süreçler’ anlamında olduğunu söyler (Nettl, 1975: 68). Özer’in (1997: 34) yorumuyla ise bu tarihin geçmişte olup bitenler değil, günümüzde sonlanan bir süreç olarak ele alınması gerektiğidir.

Nettl ile değerlendirilen bir başka konu ise Timoty Rice’in ‘tarihsel etnomüzikoloji’ modelinde olduğu gibi müzikoloji/etnomüzikoloji alanında çeşitli yöntemlere göre ortaya çıkan alt dallardır. Tarafımdan doğrudan kavramlar üzerine müzikle ilgili araştırma yapılabilmesine yönelik olarak düşünülen ‘kavramsal müzikoloji’yle Nettle’in müzikolojinin alt dallarına bakışı görülmeye çalışılmış ve altıncı soru söyle sorulmuştur.

Bildiğiniz gibi David Beard ve Kenneth Gloag’ın *Musicology: Key Concepts* (Müzikoloji: Anahtar Kavramlar) kitabı ve Merriam’ın (1964) etnomüzikoloji modeli müzikle ilgili kavramları içerir. Böylece ben de bu kaynakları temel alarak, kavramsal müzikolojii müzikolojinin bir alt dalı olarak düşünüyorum. Hatta Levanten kavramı üzerine temellenen, Osmanlı’da Levanten müzikçiler üzeri-

ne bir makale de yazdım (Bkz. Yöre, 2008). Kavramsal müzikoloji, etnomüzikolojiden farklı olarak, tamamen müziksel kavramlar ve müzik hakkındaki kavramların araştırılması üzerine temellenecektir. Bunları değerlendirebilir misiniz?

“David Beard ve Kenneth Gloag’ın kitabı bana sürpriz oldu, o Amerika Birleşik Devletleri’nde pek bilinir görünmüyor, ben de onu bilmiyorum ve çok geniş olan kütüphanemizde de yok. Bu bizim eksikliğimiz. Kavramsal müzikoloji ile aklımızda ne olduğunu anlamıyorum. Mantıklı bir şekilde yorumlanması ve okuyucu için bir makale yazılması gerektiğini düşünüyorum, o zaman müzikolojinin bir türü olarak düşünceğim. Kavramsal müzikoloji, yeni müzikoloji, sosyo-müzikoloji, ekonomüzikoloji ve diğerlerinin farklı çalışmaları gereksiz etiketleme çabası olarak düşünüyorum. Şimdi Merriam’ın üç parçalı [etnomüzikoloji] modelinin belirli çalışma ve yorumlama türleri için çok faydalı olduğunu düşünüyorum. O [Merriam] her müziksel kültürün – bir toplumun müziğinin - üç açıdan bakarak incelenmesi gerektiğini kastediyordu. Müziğin kendisi (O sadece ‘müziksel ses’ olarak adlandırır), bir toplumun sahip olduğu müzik hakkındaki düşünceler (O ‘kavram’ olarak adlandırır) ve insanların müzik yaparken bağlandığı davranış türleri - pratik, prova, konser davranışı, öğretim vb. - Bu artık oldukça açıktır, fakat Merriam, müziğin yapısı kadar bir müzik kültürünü anlamamanın önemli olduğu ‘davranış’ ve ‘kavram’ (veya düşünceleri) açıklığa kavuşturmak istedi. Ben buna kesinlikle katılıyorum.”

Bir sonraki soruda daha açık ifade edeceği gibi Nettle’in temkinli bir şekilde müzikolojinin alt dallarını gereksiz gördüğü görülmektedir. Burada Nettle’in etnomüzikolojiyi saymamasının nedeni ise, artık etnomüzikolojiyi bir alt dal olmasından çok, kendi başına bir ana disiplin olarak görmesindedir. Bu yüzden Merriam’ın araştırma modelini açıklayarak, tamamen bunun geçerli olduğunu belirtmiştir. Bu doğru bir yaklaşım olsa da, zaman içinde diğer alt dallar da bir ana disiplin haline gelebilir. Rice’in modeli örnek verilerek etnomüzikolojinin alt dallarını içeren yedinci soru ise şöyledir:

Müzikolojinin alt dalları oluşuyorken, etnomüzikolojide de tarihsel etnomüzikoloji gibi bazı alt dallar oluştu. Size göre bunlar gerekli midir? Acaba dünyadaki tüm müzikler tarihsel, kuramsal, analitik ve alan çalışması gibi çeşitli yöntemlerle müzik bilim (music scholarship veya music science) altında araştırılabilir mi? Bu konuda ne dersiniz?

“Alt dalların gereksiz olduğunu düşünüyorum. Bu kimsenin bu çalışmaları yürütebildiği anlamına gelmez, fakat farklı bir etiketlendirme [adlandırma] düşüncesi kullanışlı değildir. Herhangi bir müzik için cevaba ulaştırılacak her ne mümkün olursa, etnografik, tarihsel, analitik yöntemlerin kullanılabilceğini düşünüyorum. Etnomüzikoloji Derneği (The Society for Ethnomusicology) gibi bazı kuruluşların, tarihsel, cinsiyet odaklı veya müzik eğitimi çalışmaları için ayrı çalışma bölümleri oluşturdukları doğru. Fakat bunlar alt disiplinler olarak sayılmaz, sadece belirli kişilerin ilgi alanlarıdır. Soruyu yanıtlayıp yanıtlamadığıma emin değilim.”

Nettle bir önceki soruda olduğu gibi, varlığını görmekle birlikte, bilgiye ulaşabilecek her türlü yöntemin kullanabileceğini, ancak yine de müzikoloji veya etnomüzikolojide alt dalların gereksiz

olduğunu düşünmektedir. Burada alt dalların varlığının yanı sıra, cevaba ulaşabilmek için her türlü yöntemin kullanılabilmesi, her türlü bilim alanının ilgilileri için örnek oluşturmalarıdır. Bu da aslında müzikoloji ve alt dallarına ilişkin terimler yerine, sadece yöntem kullanılarak ‘müzik bilim’ veya ‘müzikoloji’ adı altında her türlü araştırmanın yapılabileceğini gösterir.

Bu konuyu birçok müzikolog ve etnomüzikologun görüşleri çerçevesinde inceleyen Özer (1997: 4), müzikoloji ve etnomüzikolojinin müzik incelemesinin akademik disiplini olduğunu gösteren iki terim olmasına rağmen, birden çok anlam taşıdığını ve içeriğinin açıkça belli olmadığını, bu terimleri kullanan araştırmacıların da aynı konulara yönelmediği ve aynı bakış açısında olmadıklarını belirtir. Bu bağlamda, Erol’un (2009: 162) “müzikoloji yeryüzündeki tüm müzikleri bilimsel olarak incelemelidir” yaklaşımı ve Özer’in (1997: 7) “a) Bilimi, kendi içindeki devinimini de göz önüne alarak, başka alanlarda ve daha önceden olgunlaşmış bir model olarak alıp [...] müziğe uyarlamak ve b) İnceleme konusunun özelliklerinden ve yerleşik tanım ve kavramlarından yola çıkarak [...] müziğe özgü bir bilimin tanımını yeniden oluşturmak” yaklaşımı, Nettle’in alt dalların gereksizliğine ilişkin yaklaşımını destekler.

Müziğin müzikoloji, etnomüzikoloji veya müzik bilim adı altında araştırılmasının yanında bir de bu konunun eğitimi söz konusudur. Türkiye’de müzikoloji/etnomüzikoloji eğitimi gerçek anlamda sadece birkaç kurumda yer almakta, bunun dışındakiler, alanla ilgili uzmanların da olmayışı nedeniyle, sadece bir bölüm adı hatta bilim değil sanat dalı olarak varolmaktadırlar. Eğitim verilen kurumlarda da ders adları ve içerikleri birbirinden çok farklı ve kopuktur. Araştırmacılığının yanında günümüzde tanınan bir çok etnomüzikologun öğretmeni de olan Nettle’a bu konu nesnel bir yaklaşımla sekizinci soru olarak sorulmuştur:

Müzikoloji ve etnomüzikoloji eğitimi ve dersler farklı ülkelere göre çeşitlidir. Derslerin her yerde belirli bir standardda olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

“Yeterince uyumlu ders ve müfredata sahip olabilseydik iyi olurdu. Böylece ulusal ve kültürel çizgide daha kolay iletişim ve görüşmeye sahip olabilirdik. Fakat diğer yandan etnomüzikoloji herhangi bir ülkede kendi kültürünün parçasıdır ve o kültürün karakterleri, değerleri, düşünme yollarının da o ülkenin etnomüzikolojisinde söz bulacağını beklerim. Ayrıca, dünyada hepimizin etnomüzikoloji çalışması aynı tür de ise, bu daha az ilginç olacaktır. Fakat belki de etnomüzikolojik olarak iki dilli veya çoklu-müzikolojik olmaya çalışmalıyız.”

Nettle, ülkeler arasında uyumlu ders ve müfredatın olmasının yararlı olabileceğini kabul etmekle birlikte, müzikoloji ve özellikle etnomüzikolojinin ülkelere göre olmasını daha çok tercih etmektedir. Aslında soru eğitime yönelik olmakla birlikte, kendisinin eğitim ve araştırma konularını iç içe düşündüğü görülür. Ayrıca disiplinlerarası çalışmaları benimsemediği yukarıdaki cevaplarında görülmüş olsa da, burada çoklu-müzikolojiyi vurgulaması disiplinlerarası bir alanı çağrıştırmaktadır ki bu zaten yapılmaktadır. Ama etnomüzikoloji çerçevesinden sadece kültüre özgü araştırmaya ve

müzikoloji eğitiminin içeriğinin kültürlere göre değişken olabileceğine vurgu yapmaktadır. Nettle'in ülkeler arasında uyumlu ders ve müfredat olması görüşü Türkiye'nin kendi içindeki müzikoloji/etnomüzikoloji eğitimi açısından düşünüldüğünde, müfredat açısından uyumsuz bir durum ortaya çıkmaktadır.

Etnomüzikolojinin incelediği daha özel konulara bakıldığında, müziksel doğaçlama (musical improvisation) son yıllarda çok daha öne çıkmaktadır. Bu konuda yazılmış birçok makaleden biri de Nettle'a aittir. Doğaçlama, çalışmaların çoğunda bir müziksel kültüre özel olarak incelendiği için, üzerine bir sınıflama yapılmamıştır. Bu bağlamda, doğaçlama üzerine bir sınıflama yaparak, dokuzuncu soru Nettle'in bu konudaki görüşünü almak için soruldu:

2008'de yayınlanan *On the Concept of Improvisation in the World's Musics-An Informal Talk (Dünya Müziklerinde Doğaçlama Kavramı Üzerine-Resmi Olmayan Bir Konuşma)*⁹ makalenizi ve diğer doğaçlama çalışmalarını inceledim ve doğaçlamalar üzerine bir sınıflama yaptım. Bunlar; a) *Taksim* (taqsım) gibi *Serbest doğaçlama* (Taksim üçe ayrılır: Giriş taksimi, *fasıl* gibi eserlerin arasındaki taksim ve Jazz doğaçlama gibi bir eser içindeki taksim), b) *Bir eser içindeki doğaçlama* (yeniden yaratım), c) *Doğaçlama besteleme* (anlık yaratım) veya *anlık besteleme*. Bu sınıflama hakkında ne söylersiniz?

"Sınıflamanın iyi olduğunu düşünüyorum. Daha fazla sınıflamayla başka yollar da olabileceğini düşünüyorum. Ayrıca pek çok toplumun kendi doğaçlama türlerinin sınıflaması olduğunu vurgulamalıyım. İran'da bazı müzisyenlerin uyguladığı, sizin yaptığınıza benzer a) 'küçük' doğaçlama – sadece önceden kurulmuş bir ezgi üzerinde değişme ve süsleme - b) belirli bir dastgah [makam] veya gushah (makama benzer birimler) üzerine temellenen ve sizin 'serbest doğaçlama'ya benzer 'büyük' doğaçlama, ve Lübnan veya Suriye makam gelenekleri gibi farklı dastgahların karışımı olan 'morakkab-khani'¹⁰ vardır. Gruplamanızın Türk müziği için iyi olabileceğini, genel olarak da olsa, sınıflamaların kültüre özgü kavramlar olarak daha uygun olduğunu düşünüyorum. Farklı müziksel kültürlerin besteleme, doğaçlama ve seslendirmeye ilişkin çok farklı düşünceleri vardır. Bu yüzden hiçbir sınıflama sistemi iyi çalışmayabilir."

Nettle bu soruya verdiği cevap ve örnekleri çerçevesinde yine temkinli bir etnomüzikolojik yaklaşım sergilemiştir. Bunun nedeni, etnomüzikolojinin de temelini oluşturan her müziksel kültürün kendi içinde değerlendirilmesidir. Yukarıda müzikolojik yaklaşımla genellenmeye çalışılan doğaçlama sınıflamasını uygun görmesine rağmen, her zaman alternatiflere bakmaktadır. Nettle'in İran'dan örnek verdiği gibi, Avrupa dışı müzik kültürlerinin kendine özgü adlandırılan doğaçlama türleri vardır. Doğaçlamaların yapıma şekli çoğunlukla benzerdir. Nettle, doğaçlamanın nasıl yapıldığından çok, her müziksel kültürün kendi doğaçlamasını hangi kavramla ifade ettiğine vurgu yapmak-

⁹ Bkz. Nettle, 2008b: 1-8.

¹⁰ *Morakkab-khani*, Osmanlı sanat müziği'ndeki *gazel* formuna benzeyen İran bölgesine özgü bir sözlü müzik formudur.

tadır. Bu da Özer'in yukarıda ifade ettiği müzikoloji ve etnomüzikolojideki içerik ve bakış açısı farklılığının göstermektedir.

Sınıflamaya ilişkin bir başka konu da müzik türlerinin sınıflanmasıdır. Problem olan bu konu birçok kaynakta net olarak ortaya çıkmamakta, sanatın çeşitli alanlarında standart bir anlamı olan form kavramı özellikle bazı Türkçe kaynaklarda tür (genre) ile karıştırılmaktadır. Scaringella, Zoia and Mlynek (2006: 133-141) yaptıkları otomatik sınıflamada, müzik türlerinin müzisyenler veya bestelemeler arasındaki benzerlikleri karakterize etmek ve müzik koleksiyonlarını düzenlemek için kültürlerin, sanatçıların ve piyasa güçlerinin karmaşık etkileşimi ile ortaya çıkan sınıflar olduğunu, müzik türü sınıflamasının türlerin taksonomisi için bir problem olduğunu ve iyi bir sınıflamanın dikkatli bir düşünce taksonomisine dayandığını belirtirler. Özellikle sanatta/müzikte sınıflama olmaması kadar farklı sınıflamaların da, birçok açıdan olmakla beraber daha çok eğitim-öğretim açısından, bir karmaşaya sebep olduğu deneyimlerle görülür. Bu bağlamda, bu konuya ilgi duyan Bellman'ın (2011) çalışmaları gibi, müzik türlerine ilişkin bir bilimsel sınıflama yapılarak onuncu soruyla Nettle'in görüşüne başvurulmuştur:

Siz, 'On the Concept of Improvisation in the World's Musics-An Informal Talk' çalışmanızda etnomüzikologların müziği sınıfladığını söylüyorsunuz. Bununla birlikte etnomüzikolojinin farklı müzikleri keşfettiğini veya araştırdığını biliyoruz. Bu yüzden müzikte sınıflama kültürlere göre değişir. Müziği etnomüzikolojinin kuramı ve eğitimi için Linnaeus taksonomisine göre böyle aile (family), cins (genus), tür (genre), alt tür (sub-genre veya kind) olarak sınıflayabilir miyiz? Örneğin, aile: uluslararası müzikler, cins: popüler müzikler, tür: rock müzik, alt tür: hard rock music. Bunlar hakkında ne düşünürsünüz?

"Biyolojik terminoloji veya fikirler kullanılarak yapılan müzik sınıflandırmasının çalışacağımı sanmadığımı itiraf etmeliyim. Müziğe ilgili yollar çok yönlüdür ve ilişki çok farklı şeyleri ifade eder. Bu yüzden bu planı kabul edebilecek birkaç kişi bulabilirsiniz. Etnomüzikologların müzikleri (sanat=popüler-halk veya bestelenmiş-doğaçlama-icra edilmiş) sınıflama eğiliminde olduğuna işaret olabilir diye düşünüyorum. Fakat bunları olmazsa olmaz olarak onaylamıyorum. Ama yine de, soruyu doğru yorumlayıp yorumlamadığımdan emin değilim."

Cevabında da görüldüğü gibi Nettle, sadece etnomüzikoloji çerçevesinden temkinli bir yaklaşım sergilemekte, örneklenen de dahil hangi yöntemle olursa olsun müzikleri sınıflamanın çok gerekli olmadığını düşünmektedir. Nettle'in etnomüzikoloji çerçevesinden bakışı ile yine disiplinlerarası çalışmalar birbirine uymamaktadır. Bu bağlamda, Nettle'in aslında yaşadığı dönemde var olan ve yukarıda Said'in de vurguladığı disiplinlerarası çalışmalara ilgisinin olmadığı görülmektedir.

Etnomüzikoloji açısından irdelenen bir başka konu yine Nettle'in aşağıda adı geçen bir çalışmasında rastlanılan müzik estetiğidir. Bilindiği gibi müzik estetiği felsefenin bir dalı olarak Avrupa sanat müziği temelindeki çalışmaları içerir (Scruton, 1999). Ancak Avrupa/Batı dışı müziklerin este-

tik açıdan nasıl değerlendirilebileceğine ilişkin bir yöntem ya da yaklaşım yoktur. Özellikle Adorno ve daha sonra Frith'in popüler müziğin niteliği üzerine çalışmaları vardır (Bkz. Adorno, 2002; Frith, 2007). Müzik estetiğinin müzikoloji çerçevesindeki genel kurallarının, etnomüzikolojide nasıl değerlendirilebileceği on birinci soruyla Nettle'a sorulmuştur:

Felsefedeki müzik estetiği kuramının Antik Yunan'dan beri geldiğini biliyoruz ve bu kuram Avrupa sanat müziği ve onun güzelliğini kapsamaktadır. Bununla birlikte, 'Music Education and Ethnomusicology: A (usually) Harmonious Relationship' (Müzik Eğitimi ve Etnomüzikoloji: (genellikle) Bir Uyumlu İlişki) makalenizde (Nettl, 2010a: 1-9) incelediğiniz gibi Avrupa dışı ve Avrupa sanat müziklerinin estetiklerini Avrupa dışı kültürlerde belirleyebilmek çok zordur. Kısaca bunun hakkındaki ne düşündüğünüzü sormak istiyorum? Yani güzellik etnomüzikolojide tanımlanır mı?

"Estetiğin kültüre özgü görülmesi gerektiğini düşünüyorum. Her birimiz güzel müziğin ne olduğu düşüncelerine sahip olsak bile, etnomüzikologların güzelliğin ne olduğuna karar vermeye çalışmasının anlamı yok. Birçok toplum müzik için güzellik kavramını hiçbir şekilde kullanmaz. Bununla birlikte, biz her kültürün kendi güzel veya uygun veya değerli anlayışının ne olduğu ve onların kendilerinin müziği nasıl yarguladığı ve değerlendirdiği üzerine çalışmalıyız."

Nettl, aslında genel estetik kuramının dışında kültüre özgü müzik estetiğinin nasıl değerlendirmesi gerektiğini vurgulamaktadır ki bu da beğeni anlayışının öznelliği açısından doğrudur. Nettle'in buradaki cevabına ek olarak makalesindeki benzer söylemleri şöyledir:

"Güzelin tanımına girmeyeceğim, fakat, müzik yapma – her şeyyle birlikte – bir estetik deneyimdir [...]. Meslektaş öğrencilerim, Bach ve Stravinski'yi içeren bir müzikten acaba 'hoşlandın' mı diye sorsalar, onlara bu sorunun yanlış olduğunu anlatırım. Yani, eğer ben bu müziklerin bazılarını okul çocukları için çalmayı üstlenirsem, onlara 'bu şarkının ne kadar güzel olduğunu görün' demek mümkün değildir [...]. Etnomüzikologların çoğunun 'güzellik' ögesinin nasıl olduğunu takip etmediğini sık sık merak ederim. Onların estetik konuları kültüre özgü olarak görmeye geldiklerini sanıyorum [...]. Geçtiğimiz birkaç on yıl içinde, birçok etnomüzikolog onların müziğinin onların sevdiği bir şeyden daha fazla onları entelektüel olarak bilgilendiren bir şey olduğunu görmeye geldi" (Nettl, 2010a: 2).

Nettl'in bu görüşlerine söylenebilecek şey, kendisinin de dediği gibi etnomüzikolojinin ciddi bir meslek olduğu, estetik beğenin öznel olduğu, dolayısıyla etnomüzikologlar ve diğer müzik akademisyenlerinin her tür müziğe nesnel açıdan bakmaları gerektiridir. Müzik akademisyenlerinin müziğin türleri arasında kendi beğenilerine ve ideolojilerine göre öznel ayrımlar yapması ve hatta öğrencilerini de buna göre yönlendirmesi Türkiye'de sık görülen bir sorundur. Bu açıdan Nettle'in müziğe nesnel açıdan bakılmasına ilişkin görüşü uluslararası bir akademik duruş açısından önemlidir.

5. Sonuç

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanarak Prof. Dr. Bruno Nettle'la yapılan ve onu yargılamak gibi bir amacı olmayan bu görüşme, başlığa da yansıyan içerikte görülebileceği gibi, Nettle'a özgü olarak etnomüzikolojik bakış açılarıdır. Yani onun kendisini belirli bir alanla sınırlandırdığı, böylece konulara temkinli yaklaşarak her konuda fikir yürütmeye çalışmadığı, bilmediği konuları açıkça söylediği ve yaklaşımlarının nesnel olduğu görülür. Nettle, bilgi ve deneyimlerine dayanan konularda yorum yaparken bile başka alternatiflerin de olacağına her zaman dikkat etmektedir. Hâlen çalışmalarına devam etmesine rağmen, kendisinin geleneksel araştırma yöntemlerini benimseydiği, disiplinlerarası yeni yöntemlere karşı ilgisinin olmadığı ortaya çıkar. Bu da onun etnomüzikoloji sınırları içinde sadece antropolojik ve etnografik yöntemlerle çalıştığının göstergesidir. Bu çalışma aslında daha çok kaynak çerçevesinde değerlendirilebilirse de Nettle'la yapılan görüşme çerçevesinin dağılmasına sebep olacağından, sadece gerekli olduğu düşünülen kısa yorumlar yapılmış ve kaynaklar belirtilmiştir. Müzikolojik çerçevedeki sorular ve Nettle'in etnomüzikolojik yaklaşımları, -her ne kadar o aramızdaki fark çok değil dese de, benim disiplinlerarası değerlendirmelerim müzikoloji ve alt dalları arasındaki yöntem ve yaklaşım farklılıklarını göstermektedir. Dolayısıyla çalışmanın asıl işe yararlılığı, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin amacına da uygun bir şekilde, Nettle'in deneyimleri çerçevesindeki cevapları ve yaklaşımlarının konuyla ilgili olanlar tarafından değerlendirilmesi, burada değerlendirilen konuların örnek alınması, yeni araştırmalara yol göstermesi ve bu bağlamda müzikoloji disiplini üzerine bir bilim dalı olarak daha ciddi yaklaşılmasıdır. Özellikle Türkçe olarak yapılan bu çalışmanın Türkiye'deki (etno)müzikologlara ve öğrencilere yararlı olmasını ümit ediyoruz.

Kaynaklar

- Adorno, T. (2002). *Essays on Music*. Richard Leppert (Selected, Introduction, Commentary, and Notes) and Susan H. Gillespie (New Translations). London: University of California Press.
- Beard, D., Gloag, K. (2005). *Musicology: Key Concepts*. New York: Routledge.
- Bellman, H. (2011). *Toward a Scientific Taxonomy of Musical Styles: A Quantitative Study on Tonal Music*. Germany: VDM Verlag Dr. Müller.
- Blum, S., Bohlman P. V., Neuman, D. M. (eds.) (1993). *Ethnomusicology and Modern Music History*. Champaign: University of Illinois Press.
- Erol, A. (2002). *Popüler Müziğin Anlamak*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Erol, A. (2009). *Müzik Üzerine Düşünmek*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Frith, S. (2004). What is Bad Music. Christopher J. Washburne and Maiken Derno (eds.), In *Bad Music: The Music We Love to Hate* (pp. 15-38). New York: Routledge.
- Frith, S. (2007). *Taking Popular Music Seriously: Selected Essays*. Surrey: Ashgate.

- Howard, K., Blacking, J. (Winter 1991). John Blacking: An Interview Conducted and Edited by Keith Howard. *Ethnomusicology*, 35 (1), 55-76, <http://www.jstor.org/stable/pdfplus/852388.pdf?acceptTC=true> (14.09.2011).
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Kerman, J. (1986). *Contemplating Music: Challenges to Musicology*. Cambridge: Harvard University Press.
- Merriam, A. P. (1964). *The Anthropology of Music*. Chicago: Northwestern University Press.
- Merriam, A. P. (May, 1977). Definitions of Comparative Musicology and Ethnomusicology: An Historical-Theoretical Perspective. *Ethnomusicology*, 21 (2), 189-204, <http://www.jstor.org/stable/pdfplus/850943.pdf?acceptTC=true> (11.08.2011).
- Helen Myers (1992). Fieldwork. Helen Myers (Ed.), In *Ethnomusicology: An Introduction* (pp. 21-49), London: Macmillan.
- Nettl, B. (1975). The State of Research in Ethnomusicology, and Recent Developments. *Current Musicology*, (20), , 67-78. <https://mywebspace.wisc.edu/fschenker/garland.ethno/1%20Ethno,%20History,%20Definitions,%20Scope/Nettl%20-%20The%20State%20of%20Research%20in%20Ethnomusicology%20and%20Recent%20Developments.pdf> (11.08.2011).
- Nettl, B. (2008a). Curriculum Vitae. <http://camil.music.uiuc.edu/musicology/faculty.html> (15.05.2010).
- Nettl, B. (2008b). On the Concept of Improvisation in the World's Musics – An Informal Talk. *Dutch of Journal Music Theory*, 13 (1), pp. 1-8, <http://www.djmt.nl/cgi/t/text/text-idxc?c=djmt;sid=58f20e8aa74081480b3cf9916ff4d33a;tpl=browse-toc-13.tpl> (15.05.2010).
- Nettl, B. (2010a). Music Education and Ethnomusicology: A (usually) Harmonious Relationship. *MinAd: Israel Studies in Musicology Online*, 8 (1), 1-9, <http://www.biu.ac.il/hu/mu/min-ad/index.htm> (15.05.2010).
- Nettl, B. (2010b). *Nettl's Elephant: On the History of Ethnomusicology*. Foreword by Anthony Seeger. Urbana: University of Illinois Press.
- Özer, Y. (1997). *Bilim Perspektifinde Müzik*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Parncutt, R. (2007). Systematic Musicology and the History and Future of Western Musical Scholarship. *Journal of Interdisciplinary Music Studies*, 1 (1), 1-32, http://www.uni-graz.at/~parncutt/publications/Pa07_JIMS.pdf (14.09.2011).
- Rice, T. (1987). Toward the Remodeling of Ethnomusicology. *Ethnomusicology*, 31 (3), 469-488, <http://www.jstor.org/stable/pdfplus/851667.pdf?acceptTC=true> (14.09.2011).
- Said, E. (2006). *Müzikal Nakışlar*. Gül Çağalı Güven (Çev.). İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Scaringella, N., Zoia, G., Mlynek, D. (2006). Automatic Genre Classification of Music Content: A Survey. *IEEE Signal Processing Magazine*, 23 (2), 133-141, <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=1598089> (14.10.2010).
- Schering, A. (1936). *Johann Sebastian Bachs Leipziger Kirchenmusik*. Leipzig: Breitkopf&Härtel.
- Schering, A. (2009). On Who sang the soprano and alto parts in Bach's cantatas? Thomas Braatz (Trans.), 1-15, <http://www.bach-cantatas.com/Articles/ScheringFistulanten.pdf> (10.08.2011).
- Scruton, R. (1999). *The Aesthetics of Music*. New York: Oxford University Press.

- Seidman, I. E. (1991). *Interviewing as Qualitative Research: A Guide for Researchers in Education and the Social Sciences* (1st edition). New York: Teachers College Press.
- Shelemay, K. K. (Winter 2001). Toward an Ethnomusicology of the Early Music Movement: Thoughts on Bridging Disciplines and Musical Worlds. *Ethnomusicology*, 45 (1), 1-29, <http://www.jstor.org/stable/pdfplus/852632.pdf> (05.09.2011).
- Small, C. (1998). *Musicking: The Meanings of Performing and Listening*. Middletown: Wesleyan University Press.
- Subotnik, R. R. (2002). Adorno and the New Musicology. Nigel C. Gibson and Andrew Rubin (eds.), In *Adorno: A Critical Reader* (pp. 234-254), West Sussex: Blackwell Publishers Ltd.
- Stewart, C. J., Cash, W. B. (1985). *Interviewing: Principles and Practices* (4th edition). Dubuque, Iowa: W.C. Brown Publishers.
- Türnüklü, A. (Güz 2000). Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, (24), 543-559, <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/1126-20110715121015-turnuklu.pdf> (08.08.2011).
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (4. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- Yöre, S. (2008). Osmanlı/Türk Müzik Kültüründe Levanten Müzikçiler. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (28), 413-437, <http://www.turkiyat.selcuk.edu.tr/pdfdergi/s24/yore.pdf> (12.07.2012).

Extended English Abstract

The music is an abstract element of culture and created in societies as an art for various purposes. However, its cultural meaning is distinctive from society to society. Each society may interpret diversely the meaning of it. Even every society may name the word music in their own language such as *saapup* and *niinsbchin* called by American Blackfoot Indians. Also Nettle said that he had met some listeners and scientists not accepted some music genres as the music such as Electronic music, Rap and Native American songs. Also he underlined that the term of music is not clear in European languages and some countries have two terms as *musik* and *tonkunst* in German, and *muska* and *hudba* in Czech language (Nettl 2010b: 217). Nettle's examples show that how it is perceived any musical culture in several communities. The musical terms or concepts are associated with the languages except for the music. However, some of the musical terms express music genre and its content or they are used ideologically and historically such as *miizik* and *mûsikî* and *küiğ* in the musical culture of Turkey. All of the concepts and information indicates that study on musical cultures are difficult. Although there are many researches in order to comprehend the music since the ancient Greeks, music and something about music has been examined within the framework of musicology (musikwissenschaft) discipline since the 19th century. After its sub-branches were occurred like ethnomusicology in 1950s. These disciplines include various subjects and methods, but there is not a certain consensus on these. So this situation leads to ambiguities between the methods and study subjects of the disciplines, although some (ethno)musicologists from international arena and Turkey has examined on these. However, there are ideological or non-objective

approaches and studies on musical cultures in Turkey. I evaluated some musical and methodical problems and made the eleven semi-structured questions, and I shared the questions with Bruno Nettl to get his assessment within the framework of his experiences as one of the first academical ethnomusicologists. Thus, this article is based on the semi-structured interview with Bruno Nettl within the qualitative research method. Some of the questions already occurred from his studies. I sent them to him via e-mail and he sent his answers and comments in the same way.

After, I organized, edited and evaluated all the datas in Turkish with the various documents. The subjects and the evaluations are briefly: Firstly, research topics of ethnomusicology in the context of Western music and popular music: Ethnomusicologists previously studied non-Western music, and then began to examine also on Western art music and popular musics. So they research all kinds of music in the cultural context. Secondly, multidisciplinary studies on musicology with Adorno's and Edward Said's approaches and new musicology: Cultural researches have been made on Western art music in musicology discipline since the 19. Century according to Nettl, therefore he thinks that it is unnecessary concept of the new musicology. However, multidisciplinary studies about music spread gradually in the World. Thirdly and fourthly, methods of ethnomusicology, fieldwork and its education: Nettl thinks that fieldwork is important in ethnomusicology, in addition, according to their study the researchers can create their own methods. He said that fieldwork is very difficult to teach people how to do it. Some of the information can be given for it in the classroom, but ethnomusicologists must find their own approaches, methods and techniques. Fifthly, the presence of pure music in the World in spite of technology for fieldwork: According to Nettl, ethnomusicologists (we) must accept that the purity of the music is distorted in any culture because of technology and they must examine like for it. Sixthly and seventhly, conceptual musicology and the sub-branches of musicology: Nettl thinks that it is unnecessary the sub-branches of musicology such as conceptual musicology, new musicology, socio-musicology, economusicology, and these concepts are an attempt to label the different approaches. He emphasizes Alan P. Merriam's three-part research model for any musical culture is based on sound, concept and behavior. Eighthly, musicology and ethnomusicology education, and the courses: Nettl thinks that musicology and ethnomusicology education, and the courses could be the same everywhere, this situation could have been better for cultural exchange. However, the sameness may interfere cultural diversity. So it is better to have intercultural musicology. Ninthly and tenthly, improvisations and classification music genres with the various methods: I had made two systematic classifications model on the improvisations and the music genres as musicological. Nettl evaluated and indicated that other classification models can be in various musical cultures as well as my models. Thus, the models may not be the standard in everywhere. Finally, music aesthetic in ethnomusicology: We know that there is the general aesthetic theory as a branch of philosophy and it also applies to music, but phenomenon of aesthetic is culture-specific in ethnomusicology discipline.

Actually, each of the questions may be a short article emphasized by Nettl, but we summarized the subjects in this article. Shortly, he evaluated warily the musicological questions within the ethnomusicological context. All of the information, given by Nettl and me, in this article shows the difference of methods, approaches and assessments between musicology, ethnomusicology and the other sub-branches. We hope that this study would be useful for students and (ethno) musicologists in Turkey.